

- Robert Škrlič: Pogovor z Vojmirjem Tavčarjem, avtorjem knjige Polom, Primorske novice, 17. junij 2011.
- Franjo Štiblar: Finančni trgi, akterji, instrumenti, posli: stebri finančnega sistema samostojne Slovenije. ZRC SAZU, Ljubljana 2013.
- Vojmir Tavčar: Polom: Tržaška kreditna banka – zgodba o uspehu z žalostnim koncem. NUK, Trst 2011.
- Univerza Bocconi: Le holding dei gruppi italiani a controllo familiare. Maj 2012.
- Marko Waltritsch: Slovensko bančništvo in posojilništvo na Goriškem. Grafica Goriziana, Gorica 1982.
- Milan Zver, Tjaša Živko in Vito Bobek: Ekonomija in kultura: umeščenost Slovenije v evropski ekonomskokulturni kontekst. Fakulteta za management, Koper 2005.

STANKO LAPAJNE, UTEMELJITELJ MEDNARODNEGA ZASEBNEGA PRAVA NA SLOVENSKEM IN NJEGOV PRISPEVEK K RAZVOJU CIVILNEGA PRAVA*

Karmen Lutman,

univerzitetna diplomirana pravnica, doktorica pravnih znanosti, asistentka na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani

1. UVODNO OB 100. OBLETNICI PRAVNE FAKULTETE UNIVERZE V LJUBLJANI

Prihodnje leto bo Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani praznovala stoto obletnico svojega delovanja.¹ Slavnostni jubilej bo obeležila s številnimi dogodki,² letos pa že poteka cikel tematskih srečanj z naslovom »Imeti svoj glas«, ki je med drugim namenjen tudi spominom na velike osebnosti, ki so s svojim znanstveno-raziskovalnim in pedagoškim delom pustile pečat v bogati zgodovini ljubljanske Pravne fakultete.³ Stanko Lapajne gotovo velja za enega od

* Prispevek je bil pripravljen ob obeležitvi stote obletnice Pravne fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica pa ga je predstavila na srečanju »Imeti svoj glas«, ki je potekalo 9. maja 2019 na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani.

¹ Za začetek delovanja fakultete sicer štejemo 18. december 1919, ko so se na prvem srečanju fakultetnega sveta sestali Leonid Pitamic, Ivan Žolger in Bogumil Vošnjak, vendar pa so se zaradi odsotnosti večine članov fakultetnega zbora prva predavanja začela šele v poletnem semestru, natančneje 15. aprila 1920 z otvoritvenim predavanjem dekana Leonida Pitamica (»Pravo in revolucija«). Petnajsti april zato vsako leto obeležujemo kot dan fakultete in naslednje leto bo fakulteta 18. aprila svojo stoto obletnico obeležila s slavnostno akademijo v Cankarjevem domu. Več Katja Škrubelj: Pravna fakulteta in začetki slovenske državnosti 1918–1920, v: Pravna praksa, št. 41-42/2018, str. 26.

² Seznam dogodkov je dostopen na <<http://www.pf.uni-lj.si/100-pf/casovnica-aktivnosti-pretekli-dogodki-in-napovedi/>> (4. 5. 2019).

³ Več o ciklu srečanj »Imeti svoj glas« na <<http://www.pf.uni-lj.si/100-pf/imeti-svoj-glas/>> (4. 5. 2019).

njih. Na Pravni fakulteti je ob njeni ustanovitvi poučeval civilno, mednarodno zasebno in kazensko pravo ter utrpl pot nadaljnjemu delovanju Katedre za civilno pravo. S svojim delom je pomembno prispeval k razvoju jugoslovanskega civilnega prava, na področju mednarodnega zasebnega prava pa velja za utemeljitelja te pravne panoge pri nas.

2. ŽIVLJENJE IN DELO PROF. DR. STANKA LAPAJNETA⁴

Stanko Lapajne se je rodil 11. julija 1878 v Ljutomeru. Zgodnja leta je preživel v Krškem, kjer je njegov oče služboval kot ravnatelj meščanske šole, nato pa se je preselil v Ljubljano in na tamkajšnji gimnaziji maturiral z odliko. Pravo je sprva študiral v Gradcu (v letih od 1896 do 1898), nato pa v Pragi, sprva na nemški (v letih od 1898 do 1900), zatem pa na češki univerzi, kjer je bil 1. julija 1901 promoviran za doktorja prava.⁵ Svojih študijskih let se spominja v zapisu »Dve reminiscenci na Rando«,⁶ ki je bil objavljen ob stoletnici rojstva tega uglednega češkega jurista, ki je v Pragi poučeval civilno in trgovinsko pravo.⁷ Pri Randi je leta 1900 opravljal doktorski izpit (tako imenovani rigoroz) in spominja se, da ga je ta najprej povprašal o razlogih za študij v Pragi. Lapajne pojasni, da so takrat precej agitirali za študij v Pragi in da je sočasno z njim tam študiralo dvanajst Slovencev.⁸

Po končanju študija je Lapajne svojo poklicno pot začel kot sodniški pripravnik na okrožnem sodišču v Gorici, vendar se je kmalu zatem posvetil odvetništvu v Novem mestu, na Ptuj in na Dunaju, tam kot odvetniški kandidat pri odvetniku dr. Karlu Koziću. Nanj se spominja z velikim spoštovanjem, da je bil izjemen pravnik in ga je zagrebška pravna fakulteta želela pridobiti za svojo učno moč.⁹ Kot pojasnjuje, je Kozić med odvetniškimi pripravniki zaposlo-

⁴ V večjem delu povzeto po Stojan Bajič: Dr. Stanko Lapajne, v: Zbornik znanstvenih razprav, XVIII. let. (1941-42), str. 97-110; Rudolf Sajovic: Stanko Lapajne, v: Slovenski Pravniki, (1942) 1-2, str. 51-54; in Lapajne, Stanko (1878-1941), v: Slovenska biografija, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2013, <www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi317920/#slovenski-biografski-leksikon> (10. 5. 2019), izvorna objava v: Franc Ksaver Lukman in drugi: Slovenski biografski leksikon. 4. zvezek, Zadruga gospodarska banka, Ljubljana 1932.

⁵ Spominski almanah slovenskih strokovnih pisateljev, publicistov in projektantov, Nova strokovna založba, Ljubljana, 1940/1941, str. 302.

⁶ Stanko Lapajne: Dve reminiscenci na Rando, v: Spomini na Rando, v: Slovenski Pravniki, 1934, str. 221.

⁷ Janko Polec: Anton Randa in Josip Kranjc, v: Spomini na Rando, v: Slovenski Pravniki, 1934, str. 222.

⁸ S. Lapajne, nav. delo (1934), str. 221.

⁹ Prav tam.

val skoraj izključno Slovence in je bil velik privrženec jugoslovanskega gibanja.¹⁰ Že pri Koziću je dobil Lapajne veselje do mednarodnega prava, saj mu je pogosto pomagal v pravnih zadevah ruskega veleposlaništva in konzulata na Dunaju. Pridobljeno znanje na področju mednarodnega prava je v letih 1905 in 1906 izpopolnjeval pri profesorju Strisowerju¹¹ na Dunaju. V tem obdobju je obiskoval tudi visoko trgovsko šolo v Leipzigu in posebne pravne tečaje na dunajski eksportni akademiji, na kateri je opravil izpit iz pomorskega prava.

Na pobudo tedanjega ljubljanskega župana Ivana Hribarja je ljubljanski občinski svet leta 1901 izvolil Vseučiliški odsek, ki je za mlade nadarjene slovenske strokovnjake, ki bi učili na bodoči univerzi, priskrbel državno študentsko podporo za podiplomsko šolanje in pridobitev akademskih nazivov na tujih univerzah.¹² Med tako imenovanimi Hribarjevimi študenti je bil tudi Lapajne, ki je leta 1907 na priporočilo Vseučiliškega odseka, da se »usposobi za učno moč na bodoči slovenski univerzi«¹³ in izpopolni znanje mednarodnega prava, odšel v Pariz na študij mednarodnega in kazenskega prava ter v zimskem semestru 1907/08 obiskoval predavanja na pariški Sorboni. Med bivanjem v Parizu je Lapajne spoznal Baltazarja Bogišića in svoje spomine nanj in na skupne pariške čase strnil v »Osebnih spominih na Baltazarja Bogišića ob stoletnici rojstva.«¹⁴ Kot je zapisal, se je z njim seznanil, ko mu je z Dunaja prenesel pozdrave od takratnega šefa Kozića. Bogišić ga je prijazno sprejel in ga povprašal o njegovih sorojakih, ki jih je spoznal na Dunaju. Kot pravi Lapajne, Bogišiću ni bilo najbolj po volji, da je prišel v Pariz z namenom izpopolniti znanje na področju mednarodnega prava, češ da bi raje videl, da bi se lotil preučevanja kakšnega »narodnega pravnega blaga.«¹⁵ Sicer pa iz zapisov

¹⁰ Prav tam.

¹¹ Leo Strisower (tudi Stryzower) (1857-1931) je bil avstrijski pravnik, ki je na dunajski pravni fakulteti doktoriral s področja mednarodnega prava. Pozneje je na tej fakulteti poučeval mednarodno pravo, mednarodno zasebno pravo (vključno z mednarodnim kazenskim in procesnim pravom) in zgodovino pravne filozofije. Sprva je bil aktiven tudi kot odvetnik in je Avstrijo zastopal v številnih arbitražnih postopkih. Leta 1924 je postal predsednik Inštituta za mednarodno pravo (*Institut de Droit International*). Vir: <http://www.biographien.ac.at/oebl/oebl_S/Strisower_Leo_1857_1931.xml> (4. 5. 2019).

¹² Vseučiliško gibanje iz leta 1898 je bilo gibanje Slovencev z zahtevo po instituciji najvišje izobraževalne ravni - slovensko univerzo s sedežem v Ljubljani. Več o vseučiliškem gibanju glej Katja Škrubej: »Dajte nam slovensko univerzo!«, Vseučiliško gibanje na Kranjskem leta 1898 in podporne manifestacije leta 1901, v: Pravna praksa, št. 4/2019, str. 16.

¹³ Tako povzame S. Bajič, nav. delo, str. 97.

¹⁴ Stanko Lapajne: Osebnih spominih na Baltazarja Bogišića, v: Razne vesti, Slovenski pravnik, 1935, str. 61-63. V nadaljevanju na kratko povzeman spomine na Baltazarja Bogišića, kot jih je Lapajne strnil v tem prispevku.

¹⁵ Prav tam, str. 61.

izhaja, da je bil Bogišić Lapajnetu zelo naklonjen in ga je vabil na večerje ter mu pripovedoval o svojem življenju in delu, med drugim tudi o tem, kako je pisal črnogorski Obči imovinski zakonik.

Lapajne je moral študij na Sorboni po prvem semestru prekiniti, saj ga je dosegla vest, da je umrl odvetnik Kozić, zaradi česar so ga njegova vdova in pisarniško osebje prosili, naj prevzame njegovo pisarno na Dunaju. Tako se je v začetku leta 1908 vrnil na Dunaj in nadaljeval z odvetništvom. Ob slovesu mu je Bogišić čestital za samostojno poklicno pot, za njim na Dunaj pa poslal knjigo v spomin na pariške čase. Lapajne je zapisal, da je takrat mislil, da Bogišića ne bo več videl, potem pa se je ta čez nekaj tednov oglasil v njegovi pisarni na Dunaju, in sicer s prošnjo, da mu pomaga sestaviti oporoko. Lapajne takrat ni vedel, da je bil Bogišić slabega zdravja, saj, kot je sam zapisal, »v svoji neizkušenosti ni vedel, da otekanje nog priča za oslabelost srca,«¹⁶ vendar pa je čez nekaj tednov v časopisu zasledil, da je umrl v bolnišnici na Reki.

Lapajne je kot odvetnik dosegel redok sloves, glas o njegovi premišljeno izdelani pravni argumentaciji pa je segel tudi onkraj sodnih dvoran (kot je povzel Bajič: »Njegovi nastopi pred upravnim in vrhovnim kasacijskim sodiščem na Dunaju so zbujali občo pozornost in odkrito priznanje. Malodane vsako njegovo zastopanje praktičnega primera pred najvišjo instanco je bilo hkrati teoretično duhovito izcizelirana in prepričevalno utemeljena študija.«).¹⁷ Bil je tudi blagajnik Podpornega društva za slovenske visokošolce na Dunaju. Marca 1918 se je zaradi nemirov na Dunaju vrnil v domovino in z odvetništvom nadaljeval v Krškem. V njegovi obsežni praksi lahko zasledimo zlasti znamenito pravdo zoper Južno železnico zaradi nesreče pri Sevnici.¹⁸

Ob ustanovitvi Univerze v Ljubljani leta 1919 je zaprosil za habilitacijo na področju mednarodnega zasebnega in kazenskega prava, čemur je fakultetni svet ugodil. Ta odločitev ga je iskreno razveselila in je sporočil: »[S]tavim ves svoj čas in vse svoje moči vseučilišču na razpolago.«¹⁹ Na Pravni fakulteti v Ljubljani je začel predavati aprila 1920, jeseni istega leta pa je bil izvoljen in imenovan za rednega univerzitetnega profesorja za meddržavno zasebno in kazensko pravo ter za obče državljansko pravo. V študijskem letu 1932/33 je bil dekan Pravne fakultete in dal pobudo za ustanovitev Društva prijateljev juridične fakultete,

¹⁶ Prav tam, str. 63.

¹⁷ S. Bajič, nav. delo, str. 98.

¹⁸ Sodni primer izvira iz nesreče, ki jo je povzročila eksplozija na vlaklu blizu Sevnice, ko je med vožnjo prišlo do vnetja smodnika, ki ga je imela s seboj potnica. Eksplozija je terjala nekaj smrtnih žrtev, številne osebe pa so bile huje ali lažje poškodovane. Več o nesreči glej: Jugoslavija, 15. april 1919, št. 92, str. 3.

¹⁹ S. Bajič, nav. delo, str. 98.

ki je omogočilo dostopnost Zbornika znanstvenih razprav širšemu krogu naslovnikov.²⁰ Zaslediti je, da je bil med študenti izredno spoštovan in priljubljen. Zaradi hude bolezni je umrl 14. novembra 1941 v Ljubljani.

Njegovo znanstveno delo sega na področje mednarodnega zasebnega in splošnega civilnega prava. Na področju civilnega prava je pozornost namenil zlasti preučevanju pogodbenega in odškodninskega prava, vprašanjem o posesti, zastaranju ter reparacijah civilnega prava. Pri tem se ni omejil zgolj na razlago veljavnega prava, temveč je vselej iskal rešitve *de lege ferenda*, pogosto tudi v luči predlogov za unifikacijo jugoslovanskega civilnega prava. Njegove najbolj znane razprave s tega področja so:²¹ »Pogodbena nezvestoba«,²² »Reparacije civilnega prava«,²³ »Današnje kondikcije«,²⁴ »Regresni zahtevki našega državljankega prava«,²⁵ »Teorija adekvatne kavzalnosti«,²⁶ »Spori v pogledu vzročne zveze«,²⁷ »Načrt odškodninsko-pravnih določb za jugoslovanski državljanski zakonik«,²⁸ »Spori o osnovnih pojmih zastaranja«,²⁹ »Zastaranje (po pravnih redih slovanskih držav)«,³⁰ »Načrt priposestovalno- in zastaralno-pravnih določb za jugoslovanski državljanski zakonik«,³¹ »Pripombe k naši in moderni posestni zaščiti«,³² »Potreba nove tožbe (odvzetne, *actio tollendi*)«,³³ »O pravni naravi tožbenih zahtevkov«,³⁴ »Prispevek k razlikovanju službene in delovršne pogodbe«,³⁵ »Zmota ali prevara«,³⁶ »Železnica, ladja in avtomobil«. V nadaljevanju prispevka je podrobneje predstavljen Lapajnetov prispevek k razvoju obogatitvenih zahtevkov (kondikcij in verzij). Na področju družinskega prava

²⁰ R. Sajovic, nav. delo, str. 53.

²¹ Za krajši povzetek njegovih stališč v posameznih razpravah glej prav tam, str. 99–107.

²² Slovenski Pravnik, 1931.

²³ Slovenski Pravnik, (1927) 7-8.

²⁴ Zbornik znanstvenih razprav, 5 (1925/26), str. 331–376.

²⁵ Zbornik znanstvenih razprav, 9 (1932/33), str. 98–129.

²⁶ Pravni Vestnik, 1926.

²⁷ Zbornik znanstvenih razprav, 11 (1934/35), str. 133–166.

²⁸ Zbornik znanstvenih razprav, 14 (1937/38), str. 256–268.

²⁹ Zbornik znanstvenih razprav, 7 (1929/30), str. 103–126.

³⁰ Slovenski Pravnik, 1933.

³¹ Zbornik znanstvenih razprav, 15 (1938/39), str. 78–88.

³² Slovenski Pravnik, (1930) 5–8.

³³ Slovenski Pravnik, 1934.

³⁴ Pravni Vestnik, 1927.

³⁵ Pravni Vestnik, 1928.

³⁶ Slovenski Pravnik, 1902.

³⁷ Slovenski Pravnik, (1906) 11, str. 321–326.

je prispeval razprave: »Za odpravo pojma zakonski zadržek«,³⁸ »Pravni položaj supruge u bračnome, imovinskome i nasljednome pravu«,³⁹ »Pravni učinki sklenjenega zakona po predhodnem načrtu jugoslovanskega državlanskega zakonika«,⁴⁰ »Das Eherecht im Rechtsgebiet Slowenien-Dalmatien«,⁴¹ »Ustav i bračno pravo«,⁴² »Žena in dedno pravo«⁴³ ter »Treba li zjednačiti muško i žensko potomstvo u pravu nasledja«. ⁴⁴

Lapajne je pozornost usmeril tudi v sistematično preučevanje razvoja in stanja civilnega prava v jugoslovanskem pravnem prostoru. Kot pojasnjuje v razpravi »Razvoj in sedanje stanje našega državlanskega prava« iz leta 1934, je imela Kraljevina Jugoslavija šest civilnopравниh ozemelj (srbsko, vojvodinsko, črnogorsko, bosansko-hercegovsko, hrvaško-slavonsko in slovensko-dalmatinsko), pri čemer razlike med njimi niso bile tako velike, kot kaže njihovo število, saj so se razvijala bodisi pod vplivom vlade bodisi pod vplivom avstrijskega Občega državlanskega zakonika (ODZ).⁴⁵ Izsledke svojih ugotovitev o (ne)enotnosti jugoslovanskega civilnega prava je leta 1932 predstavil na pravni fakulteti Komenskega univerze v Bratislavi v okviru priprav za prvi kongres pravnikov slovanskih držav. Kot je zapisal, so se pobudniki kongresa želeli seznaniti z napredkom unificiranja civilnega prava v Jugoslaviji in na podlagi predstavljenega ocenili, da je civilno pravo v Jugoslaviji bolj enotno kot na Češko-slovaškem.⁴⁶ Pregled civilnega prava je Lapajne dopolnil v poznejši razpravi »Civilnoppravna zakonodaja kraljevine Jugoslavije v letu 1934«. ⁴⁷ Poleg preučevanja obstoječega stanja civilnega prava je Lapajne tudi sam prispeval k iskanju rešitev za kodifikacijo jugoslovanskega civilnega prava in, kot je zapisal Bajič, ga je od leta 1936 dalje to delo povsem prevzelo.⁴⁸ S tem namenom je objavil številne prispevke s področja obligacijskega in družinskega prava s predlogi *de lege ferenda*, njegovo temeljno delo pa so Mnenja, ki so izhajala kot priloga Slovenskega Pravnika, v katerih je izražal stališča do uradnega osnutka jugo-

³⁸ Slovenski Pravniki, 1926.

³⁹ Spomenica, 1927.

⁴⁰ Slovenski Pravniki, 1937.

⁴¹ Georg Crusen: Das Eherecht der europäischen Staaten und ihrer Kolonien. Heymann, Berlin 1937.

⁴² Slovenski Pravniki, 1926.

⁴³ Ženski svet, 1925.

⁴⁴ Referat za drugi pravniški kongres v Beogradu leta 1925.

⁴⁵ Stanko Lapajne: Razvoj in sedanje stanje našega državlanskega prava, 1934, str. 5.

⁴⁶ Tako je Lapajne zapisal v uvodnem delu razprave »Razvoj in sedanje stanje našega državlanskega prava«.

⁴⁷ Slovenski Pravniki, 1935.

⁴⁸ S. Bajič, nav. delo, str. 104.

slovanskega državlanskega zakonika,⁴⁹ predstavil pa jih je tudi na pravniških kongresih v Beogradu in Sarajevu.⁵⁰ Na Lapajnetovo pobudo je bil ustanovljen Pravnikov odbor za preučevanje uradnega osnutka državlanskega zakonika, ki je leta 1938 izdelal tudi svoj načrt zakonika.

Drugo področje njegovega znanstvenega raziskovanja je bilo mednarodno zasebno pravo, na katerem je pravzaprav oral ledino in velja za začetnika te pravne panoge pri nas. V številnih razpravah je pozornost namenjal preučevanju haaških konvencij ter posameznih institutov mednarodnega in medpokrajinskega zasebnega prava, ki je bilo v takratni kraljevini manj raziskano, zaradi česar so bila stališča teorije za prakso še toliko bolj dragocena.⁵¹ Njegovo najbolj obsežno delo s tega področja je monografija »Mednarodno in medpokrajinsko zasebno pravo kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev s pravnimi granami – posestrinami« iz leta 1929, ki je bilo v strokovnih krogih zelo cenjeno. V njej je strnil problematiko mednarodnih in medpokrajinskih zasebnopravnih vprašanj, delo pa vsebuje tudi splošni del mednarodnega zasebnega prava s teorijo o kolizijskih normah in naveznih okoliščinah. Kot zapiše Sajovic, je bil Lapajne v tisti dobi prvi, ki si je zamislil obči del k mednarodnemu zasebnemu pravu.⁵² Pozneje je svoje raziskovanje še nadgradil in se usmeril v preučevanje možnosti za zблиževanje sorodnih procesnih in materialnih zasebnopravnih sistemov, izsledke svojih raziskav pa redno objavljaval v tujini. Tako je med drugim nastalo tudi njegovo delo »Izenačeno mednarodno zasebno pravo za slovanske države srednje in južne Evrope«. ⁵³ Njegov znanstveni opus na tem področju je zelo obsežen, omenim naj le nekaj pomembnejših razprav, kot so: »Prvi dogovor haagske konvencije z dne 12. julija 1902 in avstrijsko matrimonialno pravo«,⁵⁴ »Kaj je in kaj ni meddržavno zasebno pravo«,⁵⁵ »Občni del k mednarodnemu zasebnemu pravu«,⁵⁶ »Novo meddržavno kazensko pravo«,⁵⁷

⁴⁹ Kritično se je opredelil do uvodnih določb, prava osebnosti, otroškega in varuškega prava ter stvarnega in dednega prava. Povzeto po: S. Bajič, nav. delo, str. 104. Več glej: Slovenski Pravniki, slavnostna številka, posvečena Stanku Lapajnetu ob njegovi šestdesetletnici, št. 7/8 (1938), str. 153 in 154.

⁵⁰ R. Sajovic, nav. delo, str. 53.

⁵¹ Prav tam.

⁵² R. Sajovic, nav. delo, str. 52.

⁵³ Zbornik znanstvenih razprav, 12 (1935/36), str. 185–220.

⁵⁴ Slovenski Pravniki, 1910.

⁵⁵ Zbornik znanstvenih razprav, 3 (1923/24), str. 138–150.

⁵⁶ Zbornik znanstvenih razprav, 4 (1924/25), str. 133–173.

⁵⁷ Slovenski Pravniki, 1922.

»Haaški dogovor o varuštvo«,⁵⁸ »Haaški procesni dogovor«,⁵⁹ »Haaški konvenciji o učinkih sklenitve mednarodnega zakona na osebno- in imovinsko-pravne odnošaje zakoncev dd. 17. jul. 1905 in o uravnavi razvoda in ločitve takega zakona dd. 12. jul. 1902«,⁶⁰ »Haaški dogovor o preklicu in sličnih skrbstvenih ukrenitvah (z dne 17. julija 1905)«,⁶¹ »Referat o programu V. haaške mednarodne konferencije za medjunarodno privatno pravo«,⁶² in »K programu VI. haaške konferencije za medjunarodno privatno pravo«. ⁶³ Poleg tega je avtor posameznih poglavij takratnega medpokrajinskega in mednarodnega zasebnega prava: »Kolizijske norme civilnega medpokrajinskega prava v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev«,⁶⁴ »Medpokrajinska pravna pomoč v naši kraljevini«,⁶⁵ »Vprašanje medpokrajinske izvršbe«,⁶⁶ »Mednarodni stečajni in mednarodne zapuščine«,⁶⁷ »Meddržavno in medpokrajinsko stečajno pravo kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev«,⁶⁸ »Kolizijska norma mednarodne kupoprodaje«⁶⁹ in »Nacrt zakona za pravno pomoč u naši kraljevini«. ⁷⁰

2.1. Lapajnetov prispevek k razvoju civilnega prava na področju obogatitvenih zahtevkov⁷¹

Stanko Lapajne je bil eden redkih slovenskih, pa tudi jugoslovanskih teoretikov, ki se je posvetil preučevanju prava neupravičene obogatitve. Čeprav bosta njegovi razpravi o kondikcijah in reparacijskih zahtevkih kmalu dopolnili sto let, marsikatera njegova stališča ostajajo aktualna še danes. Njegov cilj je bil

⁵⁸ Pravni Vestnik, 1922.

⁵⁹ Pravni Vestnik, 1923.

⁶⁰ Pravni Vestnik, 1926.

⁶¹ Pravni Vestnik, 1926.

⁶² Arhiv za pravne i društvene nauke, letn. XXV (1924).

⁶³ Arhiv za pravne i društvene nauke, letn. XXXII (1927).

⁶⁴ Ta razprava mu je prinesla habilitacijo na ljubljanski Pravni fakulteti, pozneje pa je bila objavljena v Zborniku znanstvenih razprav, letn. 1 (1921), str. 199–241 (R. Sajovic, nav. delo, str. 52).

⁶⁵ Slovenski Pravniki, 1923.

⁶⁶ Slovenski Pravniki, 1924.

⁶⁷ Slovenski Pravniki, 1925.

⁶⁸ Zbornik znanstvenih razprav, 2 (1921/22), str. 132–139.

⁶⁹ Slovenski Pravniki, 1929.

⁷⁰ Arhiv za pravne i društvene nauke, letn. XXVIII (1925).

⁷¹ O Lapajnetovem prispevku k razvoju prava neupravičene obogatitve na Slovenskem glej tudi: Karmen Lutman: Neupravičena obogatitev v primerjalnem in slovenskem pravu. Doktorska disertacija, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana 2018, str. 48–53.

primerjalnopravno preučiti pravno naravo reparacij, vključno s kondikcijami in verzijami, ter podati kritično oceno rešitev, ki jih je predvidel jugoslovanski državljanski zakonik. V letih 1926 in 1927 je izdal dva separata z naslovom Reparacije civilnega prava in Današnje kondikcije, pozneje pa je ločeno razpravo namenil še regresnim zahtevkom.⁷²

Med reparacije je uvrstil tiste zahtevke, ki jih je rimsko pravo poimenovalo *obligationes ex variis causarum figuris* (obveznosti iz različnih dejanskih stanov) in so bili pozneje uvrščeni med kvazikontrakte in kvazidelikte. Gre za restitucijske zahtevke, ki naj bi jim bile skupne štiri predpostavke: prikrajšanje na strani tožnika, dejanje ali dogodek, ki je povzročilo prikrajšanje, vzročna zveza in pomanjkanje privolitve tožnika v škodno dejanje oziroma dogodek.⁷³ Glede na skupne predpostavke naj bi se reparacije še najbolj približale deliktinim obveznostim.⁷⁴ Med reparacije je Lapajne uvrstil izpodbojne zahtevke, revokacijske zahtevke (na primer preklic darila), kondikcije, verzije, gestije, jamčevalne zahtevke, regresne zahtevke, impenzne zahtevke (zahtevke na povrnitev stroškov), *ius tollendi* in zahtevke iz kvazideliktov. Cilj reparacijskega zahtevka naj bi bila vzpostavitev prejšnjega stanja, pri čemer je primarna naravna restitucija, subsidiarno pa pride v poštev denarna restitucija. Obseg reparacijskega zahtevka je odvisen od tožnikovega prikrajšanja, pri čemer se vrača tisto, kar je bilo prvotno izpolnjeno, ter morebitna prirast in plodovi, vendar le tisti, ki bi nastali tudi pri tožniku, če bi bila stvar v njegovi posesti.⁷⁵

Kondikcije, kot jih je vseboval uradni osnutek jugoslovanskega državljanskega zakonika, je Lapajne analiziral na eni strani z vidika ureditve kondikcijskih zahtevkov v ODZ, na drugi strani pa z vidika »modernih obogatitvenih zahtevkov« (kot jih sam imenuje), ki so se pojavili v nemškem, švicarskem in črnogorskem pravu. Lapajne ugotavlja, da za kondikcije v unifikacijskem predlogu niso predvidene nobene spremembe, tako da ostaja ureditev enaka kot v ODZ, kljub temu pa se je opredelil do ideje splošnih obogatitvenih zahtevkov. Lapajne je bil do slednjih kritičen, saj naj ti ne bi ustrezali bistvu zahtevkov po dotedanji ureditvi ODZ, niti potrebam pravnega prometa. Kondikcijski zahtevki mora po njegovem mnenju temeljiti na negativnemu dejstvu – ničnosti izpolnitve, ki zahteva vzpostavitev prejšnjega stanja, ne pa na pozitivni okoliščini – obogatitvi na strani druge osebe, na kar se opirajo »moderni za-

⁷² Stanko Lapajne: Regresni zahtevki našega državljanskega prava, 1933.

⁷³ Stanko Lapajne: Reparacije civilnega prava, 1927, str. 11 in 12.

⁷⁴ Prav tam, str. 5.

⁷⁵ Izjema je reparacijska obveznost dobrovernega prejemnika, ki se omeji na obstoječo obogatitev, če je stvar v dobri veri porabil.

konodajalci«. Menil je, da zahtevka ni pravilno osnovati na podlagi posledice (obogatitev), temveč na podlagi izvora (ničnost izpolnitve).⁷⁶

Podal je šest temeljnih pravil za ureditev kondikcij. Prvič, predmet kondikcijskega zahtevka naj bilo tisto, kar je bilo izpolnjeno; če to ni mogoče, pa plačilo denarne vrednosti le-tega.⁷⁷ Primarna je naturalna, sekundarna pa civilna restitucija, pri čemer je pri storitvah takoj mogoča civilna restitucija.⁷⁸ Drugič, vsebina kondikcijskega zahtevka se nanaša na vse, kar je toženec prejel na podlagi nične izpolnitve, vključno s prirastjo in plodovi. To pravilo naj bi se v nekaterih okoliščinah omililo. Kot tretje temeljno pravilo Lapajne navaja, da v primeru, ko je bil prejemnik ob prejemu izpolnitve v dobri veri in dokler ostane v dobri veri (kar je po navadi do uveljavitve kondikcijskega zahtevka), mu pripadajo beneficiji dobrovernega posestnika. To pomeni, da sme dobroverni prejemnik poljubno razpolagati s stvarjo, njenimi plodovi in prirastjo, ne da bi zanje odgovarjal izpolnitelju. Nasproti dobrovernemu prejemniku se restitucijska obveznost zoži na razliko med prejeto in porabljeno koristjo. Lapajne pri tem poudarja, da v primeru, ko bi prejemnik v dobri veri porabil vse, kar je prejel, sploh ne bi mogel biti več uspešno tožen.⁷⁹ Četrto pravilo se nanaša na stroške. Če je imel prejemnik s prejeto stvarjo stroške, mora dobiti te povrnjene, ne glede na to, ali je bil dobroverni ali slaboverni posestnik. Pri tem Lapajne dodaja, da je razlikovanje med posameznimi vrstami stroškov stvar podrobnejše zakonodaje. Petič, aktivno legitimiran za kondikcijski zahtevek je prikrajšani. Pri tem Lapajne poudarja, da če je bil izpolnitelj tudi lastnik stvari, ima poleg kondikcijskega tudi vindikacijski zahtevek. Šestič, pasivno legitimiran za zahtevek je prejemnik koristi.

Lapajne je v nadaljevanju pojasnil, zakaj kondikcijskega zahtevka ni primerno utemeljiti na obogatitvi, kot so to storili »moderni zakonodajalci«. Obogatitveni zahtevek je podan le toliko časa, dokler je toženec obogaten. V tem smislu je nedosledna ureditev, po kateri obstaja ta zahtevek tudi tedaj, ko slaboverni pridobitelj ni več obogaten. Lapajne se pri tem ne strinja z obrazložitvijo, da gre v tem primeru za izjemo od obogatitvenega načela, temveč vztraja pri svoji tezi (ki utemeljuje tudi navedene primere), da je temelj kondikcijskega zahtevka

⁷⁶ Stanko Lapajne: Današnje kondikcije, 1926, str. 29.

⁷⁷ Pri tem Lapajne kritizira tuje ureditve obogatitvenih zahtevkov, po katerih je predmet zahtevka obogatitev na strani toženca. Po njegovem mnenju je namreč neizpolnjiva zahteva, po kateri naj tožnik dokaže, kolikšna je obogatitev na strani toženca. Tožnik namreč lahko dokaže le tisto, kar je sam izpolnil, ne pa tega, koliko od substance in plodov prvotne izpolnitve je toženec že porabil in koliko še ima ob uveljavljanju zahtevka. S. Lapajne, nav. delo (1926), str. 26.

⁷⁸ Prav tam.

⁷⁹ Prav tam.

ničnost izpolnitve. Nadalje kritizira ureditev, po kateri mora pri obogatitvenih zahtevkih tožnik dokazati obogatitev na toženčevi strani. Tej zahtevi po njegovem mnenju ni mogoče zadostiti, saj lahko tožnik dokaže le prvotno izpolnitev, ne pa tudi tega, koliko od te izpolnitve oziroma plodov je toženec v vmesnem času potrošil in koliko jih še ima v času uveljavljanja zahtevka. Nadalje pojasnjuje, da je obogatitev na splošno težaven pojem, kar med drugim dokazuje tudi dejstvo, da so ga redki definirali, težave pa naj bi povzročal tudi v nemški praksi.⁸⁰ Po njegovem mnenju je obogatitveni zahtevek, kot ga uzakonjajo moderni zakoniki, preširok, na kar številni teoretiki opozarjajo tudi danes.⁸¹ Tako se pogosto zgodi, da obogatitveni zahtevek konkurira s pogodbenim (na primer vrnitev predmeta po prenehanju najemne pogodbe) ali deliktним zahtevkom (na primer, ko se delinkvent okoristi na škodo tožnika). Te težave bi odpadle, če bi kondikcijo obravnavali zgolj kot korektiv ničnih izpolnitev.⁸²

Lapajne pojasnjuje, da je pri kondikcijah veliko spornih vprašanj, ki jih je mogoče pravilno rešiti, če sprejmemo stališče, da je ničnost izpolnitve pravna podlaga tega zahtevka. Eno od spornih vprašanj je, ali pozna ODZ splošno kondikcijo ali le posamezne, ki jih izrecno ureja. Lapajne meni, da mora biti kondikcija splošna, ne glede na to, da jo je zakonodajalec uzakonil ali prikazal na tipičnih primerih. V tem smislu pritrjuje tujim zakonodajalcem, ki so uzakonili splošni obogatitveni zahtevek, vendar opozarja na to, da so »moderni zakonodajalci« poleg tega uzakonili še posamezne vrste kondikcij, saj da so se s splošnim obogatitvenim zahtevkom preveč oddaljili od korektiva ničnih izpolnitev.⁸³ Nadalje je sporno vprašanje obsega kondikcijskega zahtevka, in sicer ali je zanj relevanten trenutek izpolnitve ali trenutek uveljavljanja zahtevka. Lapajne meni, čemur se pridružujem tudi sama,⁸⁴ da je relevanten trenutek izpolnitve, čeprav je pri dobrovernem pridobitelju videti, kot da je obveznost omejena na obstoječo obogatitev. Poudarja, da tudi v navedenem primeru izpolnitelj zahteva nazaj prvotno izpolnitev, se pa lahko njen obseg zmanjša za *commoda*, kolikor se na to uspešno sklicuje toženec. Danes govorimo o tem, da ima dobroverni prejemnik koristi, ki jo je v vmesnem času potrošil, od nje pa nima nobene nadomestne koristi, na voljo ugovor odpada obogatitve.⁸⁵ Kot sporno Lapajne izpostavi

⁸⁰ Prav tam, str. 30.

⁸¹ Glej na primer Nils Jansen: Farewell to Unjustified Enrichment?, v: Edinburgh Law Review, vol. 20, št. 2, str. 123–148.

⁸² S. Lapajne, nav. delo (1926), str. 31.

⁸³ Prav tam, str. 32.

⁸⁴ Glej K. Lutman, nav. delo, str. 349 in nasl.

⁸⁵ Damjan Možina: Vsebina in obseg obogatitvenega zahtevka, v: Damjan Možina (ur.), Razsežnosti zasebnega prava, *Liber amicorum* Ada Polajnar Pavčnik. Pravna fakulteta v Ljubljani, Litteralis, Ljubljana 2017, str. 146–154; K. Lutman, nav. delo, str. 349 in nasl.

tudi vprašanje, komu pripadejo plodovi kondicirane stvari, ki jih je pridobil slaboverni pridobitelj z lastnim trudom; tj. dobiček, ki ga je pridobitelj zavestno ustvaril s tujo stvarjo in pri kondicentu ne bi nastal. Zagovorniki obogatitvenega zahtevka kondicentu priznavajo tudi ta dobiček (po razlagi, da bi bil sicer toženec obogaten), Lapajne pa meni drugače, saj gre pri kondiciji za restitucijo izpolnitve, skupaj s prirastjo in plodovi, ki so plod lastnega in ne tujega truda. Lapajne meni, da bi imel sicer kondicent več pravic kot oškodovanec iz delikta, saj slednji ne more zahtevati več kot popolne restitucije.⁸⁶

V separatu o reparacijah je Lapajne na kratko analiziral tudi verzije. Pojasnil je, da čeprav ODZ ne uporablja izraza *versio*, verzijski zahtevek ureja v § 1041 kot »zahtevek iz uporabe stvari v korist drugega«. Verzijo opredeljuje kot tisto reparacijo, ki ni gestija in za nastanek katere je poleg splošnih predpostavk reparacije potrebno toženčevo okoriščenje. Ker je okoriščenje dodatna predpostavka še pri nekaterih drugih reparacijah, je treba verzijo obravnavati kot splošnejšo v razmerju do norm, ki veljajo za izpodbojne, revokacijske ali kondicijske zahtevke.⁸⁷ Po vsebini gre pri verzijskem zahtevku za vrnitev uporabljenih stvari lastniku (upravičencu), ne pa za prepustitev dosežene koristi ali njene vrednosti.⁸⁸ Primarna je naturalna, subsidiarna pa denarna restitucija. Treba je povrniti vrednost, ki jo je imela uporabljena stvar v času uporabe, če pa je korist pozneje odpadla, velja privilegij omejitve na obstoječo korist le za poštenega posestnika, tako kot pri vseh reparacijah.⁸⁹

Lapajne je s predstavljenimi argumenti pomembno prispeval k razvoju prava neupravičene obogatitve v jugoslovanskem pravnem prostoru. Številna njegova stališča ostajajo aktualna še danes. Med njimi je treba poudariti zlasti misel, ki se ji pridružujem tudi sama, da kondicijskega zahtevka ne smemo utemeljevati na obogatitvi nasprotnne stranke, temveč na ničnosti izpolnitve, zahtevek pa je primarno usmerjen v tisto, kar je nasprotna stranka brez veljavnega pravnega temelja prejela. Če koristi nima več, ker jo je v dobri veri porabila, se lahko sklicuje na ugovor odpada obogatitve. Čeprav menim, da je splošna obogatitvena klavzula, ki ji Lapajne ni bil naklonjen, povsem dobrodošla, da na idejni ravni poveže zahtevke, ki so se zgodovinsko gledano razvijali ločeno eden od drugega, družji pa jih koncept neutemeljeno pridobljene koristi, se pridružujem njegovemu stališču, da je treba zlasti glede predpostavk posameznih obogatitvenih zahtevkov upoštevati njihove posebnosti, pri tem pa se nasloniti tudi na njihov zgodovinski kontekst. Poznejši razvoj slovenskega prava neu-

⁸⁶ Prav tam, str. 33, S. Lapajne, nav. delo (1927), str. 12.

⁸⁷ S. Lapajne, nav. delo (1927), str. 41.

⁸⁸ Prav tam.

⁸⁹ Prav tam, str. 42.

pravičene obogatitve je sicer šel v smer »modernih obogatitvenih zahtevkov«, kot je koncept generalne klavzule poimenoval Lapajne, vendar sta tako teorija kot tudi sodna praksa ohranili delitev na posamezne tipe kondicijskih in verzijskih zahtevkov. Tako je mogoče zaključiti, da so kljub (navidezno) enotnemu obogatitvenemu zahtevku v 190. členu OZ Lapajnetova stališča preživela čas, v katerem so nastala.

3. SKLEP

Stanko Lapajne velja za enega največjih slovenskih civilistov in za utemeljitelja mednarodnega zasebnega prava pri nas. Kot redni profesor in predavatelj civilnega, kazenskega in mednarodnega zasebnega prava je pomembno prispeval k delovanju Pravne fakultete Univerze v Ljubljani in razvoju njene Katedre za civilno pravo. S svojim obširnimi znanstvenimi opusom je spodbudil pravni napredek, cilj njegovega dela pa je bil, kot je sam zapisal, »izkoristiti vsak dober teoretični izsledek za popolnejšo normo legis ferendae«.⁹⁰ V svojih razpravah je vselej iskal konstruktivne rešitve in ponujal predloge za izpopolnitev veljavnih pravil. Čeprav bodo številna njegova dela kmalu dopolnila sto let, marsikatero ostaja aktualno še danes, kar nedvomno velja tudi za njegove razprave na področju prava neupravičene obogatitve. Bil je velik privrženec unifikacije jugoslovanskega civilnega prava, v zadnjih letih svoje poklicne poti pa je svojo pozornost namenil preučevanju možnosti za izboljšanje uradnega osnutka jugoslovanskega državlanskega zakonika.

Ob stoti obletnici Pravne fakultete ne obujamo le spominov na njeno bogato zgodovino in njene velike osebnosti, temveč se oziramo tudi v prihodnost – k novim izzivom in pravnim dilemam, s katerimi se bo morala soočiti v novem stoletju delovanja. Na področju civilnega prava novosti že prinašajo sodobne tehnologije, spremembam pa smo priča tudi v družbenih odnosih, kar se kaže predvsem na področjih družinskega in dednega prava. Težnji po zblizjevanju pravnih redov, katere podpornik je bil tudi Stanko Lapajne, smo v zadnjih desetletjih priča tudi v evropskem pravnem prostoru. S ciljem poenotenja evropskega zasebnega prava so bili sprejeti nekateri modelni zakoniki (PECL, DCFR, CESL), ki naj nacionalnim zakonodajalcem služijo kot vzor pri spreminjanju in dopolnjevanju domačih zakonodaj, k zblizjevanju zasebnopravnih redov pa so prispevali tudi pravni akti Evropske unije in zanimivo bo spremljati, kakšen razvoj bo prinesel čas na tem področju.

⁹⁰ Povzeto po S. Bajič, nav. delo, str. 109.

Professional Article

UDC: 323.15(450.36=163.6):336.71
330(450.36=163.6)**STEFANCIC, Mitja: Liquidation of the Financial Company KB1909: Genealogy of the Crisis and Possible Outcomes**

Pravnik, Ljubljana 2019, Vol. 74 (136), Nos. 3-4

The KB1909 financial company – the legal successor of Kmečka banka in Gorizia – is facing a severe crisis. Until a few years ago, the holding controlled about thirty affiliated enterprises. These enterprises operated in the Friuli-Venezia Giulia region and in Slovenia, and have been also active on the markets of Central and South-Eastern Europe. An unprecedented crisis, low-performing investments, risk exposure, difficult relations with bank-creditors, and bad managerial decisions – all of these factors contributed to the development of a situation that is now difficult to manage. In November 2017, shareholders of KB1909 voted for its liquidation. The company must now reach an agreement with creditors on how to restructure its debt. There are three possible ways in which the crisis may end up, namely: a gradual liquidation of the company, a return to normal operating standards, or bankruptcy. The crisis of the KB1909 holding company will almost certainly negatively impact the Slovene community in Italy. In the past decades, the Slovene minority already experienced two significant failures – those of the Credit Bank of Trieste (*Tržaška kreditna banka*) and of the Agricultural Bank (*Kmečka banka*).

Key words: KB1909 joint stock company, financial holdings, indebtedness, liquidation procedures, debt restructuring, Slovenes in Italy.

Drugi članki in sestavki

UDK: 34:929Lapajne S.

LUTMAN, Karmen: Stanko Lapajne, utemeljitelj mednarodnega zasebnega prava na Slovenskem in njegov prispevek k razvoju civilnega prava

Pravnik, Ljubljana 2019, letnik 74 (136), št. 3-4

Ob stoti obletnici Pravne fakultete Univerze v Ljubljani se spominjamo njene bogate zgodovine in velikih osebnosti, med katere nedvomno spada tudi prof. dr. Stanko Lapajne. Na Pravni fakulteti je ob njeni ustanovitvi poučeval civilno, mednarodno zasebno in kazensko pravo ter utrl pot nadaljnjemu delovanju Katedre za civilno pravo. S svojim delom je pomembno prispeval k razvoju jugoslovanskega civilnega prava, na področju mednarodnega zasebnega prava pa velja za utemeljitelja te pravne panoge pri nas. V prispevku sta predstavljena njegova življenjska in poklicna pot ter delo na področju civilnega in mednarodnega zasebnega prava.

Ključne besede: Stanko Lapajne, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Katedra za civilno pravo, mednarodno zasebno pravo, civilno pravo, neupravičena obogatitev.

Other Articles and Contributions

UDC: 34:929Lapajne S.

LUTMAN, Karmen: Stanko Lapajne, Founder of Private International Law in Slovenia and his Contribution to the Development of Private Law

Pravnik, Ljubljana 2019, Vol. 74 (136), Nos. 3-4

On the occasion of the 100th anniversary of the Faculty of Law, University of Ljubljana, we are looking back to its rich history and commemorate its prominent professors, prof. dr. Stanko Lapajne being one of them. He was a professor of private, international private, and criminal law at the time when the Faculty of Law in Ljubljana was founded, and paved the way for further development of Department of Civil Law. He significantly contributed to the developments of the Yugoslav private law and is considered to be the founder of private international law in Slovenia. The article is dedicated to his life and career and presents his scientific work in the fields of private and private international law.

Key words: Stanko Lapajne, Faculty of Law, University of Ljubljana, Department of Civil Law, Private International Law, Private Law, Unjustified Enrichment.

Drugi članki in sestavki

UDK: 342.7:347.9:005.745

LAMOVEC HREN, Petra: 60-letnica Evropskega sodišča za človekove pravice

Pravnik, Ljubljana 2019, letnik 74 (136), št. 3-4

Evropsko sodišče za človekove pravice (ESČP) letos praznuje 60 let od začetka svojega delovanja, ko je bilo ustanovljeno leta 1959 na podlagi Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Temu jubileju primerno je bil aprila 2019 na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani organiziran posvet, pri katerem so sodelovali gostje iz najvišjih državnih institucij in drugi pravni strokovnjaki. Poudarek dogodka je bil na temo varstva človekovih pravic, vladavine prava in skrbi za spoštovanje sodnih odločitev. Države članice morajo spoštovati sodne odločitve ESČP, saj ta izbira ni prepuščena njihovi arbitrarni presoji, čeprav so pred sodiščem zagovarjali nasprotno stališče. Slovenija se tega zaveda, zato ima sprejete številne ukrepe, s katerimi zagotavlja seznanjenost sodnikov z evropsko sodno prakso prek različnih izobraževanj, komunikacijskih kanalov in prevajanja sodnih odločb v slovenski jezik. Bistvo tega je ohranjati zaupanje javnosti v sodstvo in zavedanje o pomenu človekovih pravic. Vendar pa je po drugi strani lahko problematično število zadev, ki jih ESČP prejme v obravnavo, in njihova strokovna obravnava. Na začetku delovanja je bila ESČP vsaka nova zadeva izziv, danes pa je izziv obvladovanje pripada. Število zadev je v zadnjih dvajsetih letih zelo hitro naraščalo in izkazuje neverjetno delo, ki ga opravi 47 sodnikov in drugih članov osebja.

Ključne besede: Evropsko sodišče za človekove pravice, Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, vladavina prava, spoštovanje sodnih odločitev in sodne prakse, pripad zadev.